

بررسی نظریه نجات
در آیین بودا

لیلی حافظیان

بسم الله الرحمن الرحیم

بررسی نظریه نجات در آیین بودا

نویسنده:

لیلی حافظیان

ناشر چاپی:

مجهول (بی جا ، بی نا)

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

بررسی نظریه نجات در آیین بودا

مشخصات کتاب

نویسنده:لیلی حافظیان

ناشر: لیلی حافظیان

مقدمه

انتظار برای رسیدن به موعودی که رستگاری و نجات را به روح متعالی آدمی ببخشاید، فلسفه ای منطقی است که در همه ی ادیان و مکاتب به گونه ای مطرح شده است. تفاوتی که در آیین بودا با دیگر ادیان و مکاتب وجود دارد در موعود و منتظَر است. «موعود بودا» نه از آسمان ها نازل می شود و نه از زمین. نه شرق می شناسد و نه غرب. این موعود درون جان هر کسی خوابیده است و بودا می کوشد تا با تلاش در دستورالعمل ها، این خفته را بیدار کند. در واقع مهدی منجی هر کسی را در خود آن کس جست و جو می کند و هیچ مسیحی را به اندازه ی خود سزاوار احقاق حق نمی بیند و سوشیانت اهورای بودا همان «نیروانا» ست که می تواند در دنیا و قبل از مرگ هم برای کسی که به دستورات او عمل کند، اتفاق بیفتد.این مقاله خلاصه ای از دستورالعمل های بودا، درباره ی نجات و رستگاری می باشد که برگرفته از اولین و مهم ترین سخنان او بعد از آگاهی است و در باغی به نام «باغ گوزن ها» یا «غزالان سارنات» ایراد شده است. این سخنان به نام «موعظه ی بنارس» معروف گشته است که گفتار درباره ی رنج و رهایی است.

رنج، درمان و رستگاری در نظر بودا

شیوه ای را که بودا در ارائه ی تجلیات دانایی خویش به کار می گیرد متأثر از شیوه های درمانی در علم پزشکی آن زمان «هند» می باشد. علم پزشکی آن زمان در ۴ مرحله: «شناخت»، «منشأ»، «درمان پذیری یا درمان ناپذیری» و «راه درمان» به درمان می

پرداخت.اولین حقیقت در تقسیم بندی آگاهی، وجود رنج است. رنج به عنوان یک اصل در آیین بودا شناخته شده است; اصلی که می تواند عامل رستگاری شود. رستگاری باید از حالتی پیش آید که سبب اعتراض باشد. حالتی باید باشد که معترضی بوجود بیاید و معترض باید حالت را بشناسد تا در تلاش و تکاپوی رهایی آن موفق گردد. این اصل را بعضی از محققین با عنوان رنج نمی پسندند و بر این اعتقادند که واژه ی «دوک» به سختی قابل ترجمه می باشد. بر این اساس شاید مفاهیم: نقص، کشمکش، خلأ، بی پایگی و پایداری بر تعریف دوک کمکی باشد.بودا: «خطاست که در برابر رنج ناشکیبا باشیم. ناشکیبایی و بی قراری رنج را از میان نمی برد. باید رنج را بفهمیم و بفهمیم که چگونه پیدا می شود و چگونه می توانیم آن را محدود ساخته، با شکیب و خرد و قاطعیت و انرژی در این جهان کار کنیم». [۱] .بودا پس از طرح اولین حقیقت به حقیقت منشأ و علت می پردازد. میل و تقاضا را مهم ترین عامل پیدایش رنج معرفی می کند. چه امیال حسی و ظاهری، چه امیال معنوی و باطنی. طلب خوب دیدن، خوب شنیدن، خوب گفتن، خوب خوردن و خوب بوییدن برای لذت بردن، اگر اجابت نگردد رنجوری است. نیز اگر تصویر مستحق مقام، ثروت، شهرت، دوستی، مهر و عطوفت به واقعیت نرسند باز رنجوری است.بودا:«تنها عطش یا تمناست که باعث هستی مکررمیشود. تمنا آرزوی بدل شدن به چیزی سوای آن استکه تجربه حاضر به دست می دهد. عطش بودن وضع خاصی دارد. چیزی به آن غذا میدهد.

بـدون پشتیبان چنـدان نمی پایـد و آن غـذا چیست؟ آن غـذا غفلت است». [۲] .همـانگونه که درهمه جـای دریای بزرگ،تنها یک«طعم نمک» احساس میشود، از این آیین نیز یک امر بیشتر احساس نمیشود و آن«مسأله ی نجات» است.آنکه فهمیـد هرچه هست درد است و به معرفت خویش جهـان را چنین دیـد، درد را پشت سـرمیگذارد. این راه نجات است. [۳] .درمان چیست و چگونه می توان از درد به مرتبه ی نجات رسـید؟از آنجا که همه ی راههای رنـج از طلب می گذرد، تنها راه رهایی ترک همه ی راه هایی است که طلب، میل و لـذت بر آن ها اسـتوار می گردد تا روح از همه ی دغدغه های به این و آن، به این جا و آن جـا رها شود و هر منی بتوانـد جزیره ای آرام، بزرگ، ابـدی و بی نیاز در خویشـتن شود.بودا: «ناله شایسـته نیست. ناامیـدی بد است. بایـد انسان از آنچه دوست دارد و از آنچه که او را مفتون می سازد و از آنچه که باید از آن جدا گردد، خویشـتن را بی بهره گرداند و دلبستگی نداشته باشد». [۴] .«ای طالبان راه! زورق را تهی کنید که چون تهی شد سـبک رود». [۵] .بودا سومین حقیقت را تألم و رهایی از رنـج می نامد و معتقد است برای از بین بردن رنج باید میل و هوس را که بنیاد همه ی هواهای بشـر است برکنـد تـا همه ی محنت های انسان پایان یابـد. انسان بایـد برای رسـیدن به مرتبه ای که در آن تمنا تألمی نباشـد طریقت خاصی را دنبال کند تا به چهارمین و آخرین حقیقت

برسـد. این حقیقت به نام راه میانه معروف است. زیرا از دو نهایت به اعتـدال می رسد. نهایت جست و جوی وصال در تعلقات خـاطر به خواست های نفسانی و نهایت زجر و ریاضت و صور گوناگون مرتاضـی.بودا: «اگر آرام می ایسـتادم غرق می شـدم. اگر دست و پا می زدم سیل مرا می برد. پس به نه آرام ایستادن و نه دست و پا زدن بستر سیل را قطع کردم». [۶] .«طالبان چون به معرفت رسند آغاز را در اینجا بینند; مسلط بر حواس به رضا دست یافته و نفس را به اصول مهار کرده». [۷] .«ای راهجویان! آن کس که خانه رها کرده باشد از زیاده روی در این دو جهت حذر کند. این دو جهت کدامند؟ دل بستن به لذایذ جهان که خوار، دون، بی ارزش و بی سود و راه عامیـان است و دل به ریـاضت دادن که دردنـاک و بی فایـده است». [۸] .«دورمرو و از افراط بپرهیز که ساز (ساز دهنی) از نفس تند خاموش می شود». [۹] .«اعتدال انسان را به آرامش و روشنایی دانش می رساند». [۱۰] .

اصول هشتگانه بودا برای رستگاری

بودا برای معتدل ماندن در راه رسـتگاری «هشت اصل» را ارائه می دهد. هشت اصـلی که «حقیقت چهارم» را ضمانت می کند. برای رهایی و نجات از رنج باید پیرو این هشت اصل گشت:۱ «درستی در شناخت و فهم که به بینش و ایمان راست بینجامد»; اعتمـاد بر صـحت آن چه که آدمی به اسـتنباط آن می رسـد کار دشواری است اما غیر ممکن نیست.بودا:«آنانکه نه حقیقت را حقیقت میاندیشند ودرحقیقت نه حقیقت میبینند، هیچگاه به حقیقت نمیرسند

بلکه درپی اندیشه های نادرست میروند.اما آنانکه حقیقت را حقیقت ونه حقیقت راحقیقت می شناسند، به حقیقت می رسند و در پی اندیشه های درست می روند». [11] .۲ «درستی در اندیشه که به نیات راست و پاک بینجامد»; با تسلط بر نفس و غلبه بر خویشتن، بدخواهی از هر نوعی در درون از بین خواهد رفت و آزادی جای آن را خواهد گرفت.بودا:«آنان که می اندیشند او دشنامم گفت،مرا زد، به من چیره گشت، دار و ندارم را به تاراج برد، هیچ گاه رهایی نمی یابند.آنان که نمی اندیشند او دشنامم گفت،مرا زد،به من چیره شد، دار وندارم را به تاراج برد، رهایی می یابند».۳«درستی در گفتار»; گفتن درست دروغ نیست.درشت نیست.یاوه نیست.اگرچه میتواند تلخ وسخت و گران باشد.۴ «درستی در کردار»; یعنی آزار نرساندن و نکشتن هر موجود زنده ای، پرهیز از تملک، دوری از ناپاکی، دوری از فریب، اجتناب از پرخوری و شکم بارگی، اجتناب از مستی و مسکرات، اجتناب از لهو و لعب و نفی آرایش های ظاهری و تجملات.۵ «درستی در زیستن و اسباب معاش»; چگونگی و نوع کاری که لازمه ی زندگی اقتصادی آدمی است بسیار مهم است. بودا در خودداری از پیشه هایی که برای دیگران زیان آور باشد تأکید دارد. بنابراین نه تنها کار و حاصل آن مهم است، این که نتیجه و حاصل و ثمر از چه کاری باشد نیز اهمیت دارد.بودا پیروان را به دو دسته تقسیم می کند:۱ راهبان مذهبی۲ پیش نشینان یا پیروان غیر راهب;آن که دست از خانه می کشد و زندگی بی خانگی را در پیش

می گیرد رهرو یا راهب مذهبی است. پیرو غیر راهب یا پیش نشین می توانـد خانه و کاشانه اش را نگاه دارد و هر پیشه ای را کـه دوسـت دارد داشـته باشـد مگر پیشه هـایی ماننـد ربـاخواری که برای دیگران زیـان آور باشـد. میـان این دو در رسـیدن به رستگاری هیچ فرقی نیست.۶ «درستی در تلاش و کوشش»؛بودا: «تلاش کنیـد تا از هر گونه بـدی دور بمانیـد و خوبی را در خود بپرورانید و همواره در راه رشدش باشید».۷ «درستی در توجه که به حضور ذهن بینجامـد»؛بودا: «برای کسـی که به توجه همه جانبه می پردازد، دل مشغولی ها و گرفتاری هایی که هنوز پیش نیامده، پیش نمی آید و آنها که پیش آمده است از میان می رود». [۱۲] .۸ «درستی در تمرکز و مراقبه ای که به یکدلی بینجامد»؛ بودا تمرین های مراقبه و جذبه و در خود فرو رفتن را از راه های اطمینان بخش پیروزی می داند. راهی که در آن شخص اندیشه های خود را از جهان خارج و صورت های مختلف و ناپایـداری آنمی گردانـد تـا در درون خـویش دور از هر گـونه لـذت و الم، آرامش را دریابـد.بودا دربـاره ی این اصول نیز تأکیدگذر دارد و میخواهد کسـی وابسـته ی تعلیمات نماند. میگوید دلبستگی به چیزی یا نظری یا خوارشمردن چیزی یا نظری همـان است که حکمـا بـدان قیـد و بنـد میگوینـد. میگویـد تعلیم شـبیه کلکی است که برای عبور از آب درست شـده نه برای چسبیدن به آن. پس ازگذر از آب دیگرکلک به درد نمیخورد. نمی شود گفت حالا که به کمک کلک

از آب گذشتم دوستش دارم و همیشه آن را با خود نگه میدارم. این غلط است. باید کلک را لب آب گذاشت و رد شد.میگوید آیین من برای گذشتن ساخته شده نه نگه داشتن. باید حتی چیزهای خوب (تکالیف عالی معنوی) و به طریق اولی چیزهای بد را ترک کرد.میگوید خود را از خودها فنا کنید. خود جاه طلب، خود جلودار، خود تاج و تخت... خود چیزی نیست جز مجموعه ای از امیال. از آنجا که نجات هر کسی از خودش و در خودش می باشد این خود باید وارسته و سبکبال باشد و سایه ی هیچ میل و طلبی بر آن سنگینی نداشته باشد تا بتواند نقش پرواز به سوی رستگاری را خوب ایفا کند.بودا: «هر کس چه اکنون و چه بعد از مرگ باید چون چراغ رستگاری خود باشد و به پناهگاه خارج از خود روی نیاورد». [۱۳] .

نتیجه گیری

به این ترتیب بودا فلسفه ی نجات را از بُعد اجتماعی مطرح نمی کند، چرا که همه ی جان ها یکسان نبوده و در چرخش حیات (گردونه ی کارما) آن قدر باید بیایند و تبدیل شوند تا وارسته و خالص به رهایی رسند. این آمد و شد در اجساد مختلف تا زمان نیل به وارستگی ادامه خواهد یافت و این برخلاف نجاتی است که «مهدی موعود» (علیه السلام) منجی آن است و به یک جامعه ی منتظر پاسخ می گوید. انتظاری که در جان های صاف و زلال چشم به راه رستگاری است.

پاورقی

[۱] راهول، والپولا، بودیسم، (ترجمه ی قاسم خاتمی)، کتابخانه طهوری، ۱۳۵۳ ش، ص ص ۴۸ و ۴۹.

[۲] کریدرز، مایکل، بودا، (ترجمه ی علی محمد حق شناس)، طرح نو، تهران، ۱۳۷۲ ش، ص ۱۱۱.

[۳] راه حق، سوره راه. (ترجمه ی رضا علوی)، ص ۱۱۲.

[۴] شاله، فلیسین، تاریخ مختصر ادیان بزرگ، (ترجمه ی منوچهر خدایار محبی)، دانشگاه تهران، تهران، ۱۳۴۶ ش، ص ۱۱۸.

[۵] راه حق، سوره راه، (ترجمه ی رضا علوی)، ص ۱۱۲.

[۶] کریدرز، مایکل، بودا، (ترجمه ی علی محمد حق شناس)، ص ۱۲۲.

[۷] راه حق، (ترجمه ی رضا علوی)، ص ۱۳۶.

[۸] راه حق، (ترجمه ی رضا علوی)، ص ۲۴.

[۹] گئر، جوزف،حکمت ادیان، (ترجمه ی محمّد حجازی)،کتابخانه ابن سینا باهمکاری مؤسسه انتشاراتی فرانکلین، ۱۳۷۷ ش، ص ۲۹. [

[۱۰] الدنبرگ، هرمان، فروغ خاور، (ترجمه ی بدرالدین کتابی)، کتابفروشی تأیید اصفهان، اصفهان، ۱۳۴۰ ش، ص ۱۲۲.

[۱۱] راه آیین، (ترجمه ی ع. پاشایی)، ص ص ۳۵ و ۳۶.

[۱۲] کریدرز، مایکل، بودا، (ترجمه ی علی محمد حق شناس)، ص ۱۲۵.

[۱۳] شاله، فلیسین، تاریخ مختصر ادیان بزرگ، (ترجمه ی

منوچهر خدایار محبی)، ص ۱۱۸.

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِی الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹